

suplement de Catalunya

Tribuna d'opinió

Declaració Universal dels Drets Humans: aniversari feliç!

Quan ara fa seixanta anys s'aprovava la Declaració Universal dels Drets Humans gairebé cap dels visionaris que havien treballat en la redacció d'aquest text històric –entre ells, l'infatigable jurista francès René Cassin– es podria haver imaginat mai que, a l'alba del segle XXI, les empreses es veurien interpel·lades –i de quina manera!– per aquests principis universals que prometien la justícia, la llibertat i la igualtat per a tots els éssers humans del planeta, sense excepció. I és que, a aquestes altures, ja res ni ningú no dubta que l'empresa és un actor més en la governança mundial, amb responsabilitats que van més enllà del benefici econòmic, que l'obliguen a identificar i a corregir els impactes negatius de les seves activitats en els drets humans. I això vol dir respectar, en tots els casos, els drets humans reconeguts internacionalment en la seva àrea d'influència, superant si cal la legislació local, que molt sovint no els recull degudament o bé no els implementa a la pràctica.

A més a més, en aquest any 2008 que ara acaba, el representant especial de les Nacions Unides per a les empreses i els drets humans afegia, en el seu informe final, dos elements més a aquesta conceptualització que és pertinent de recordar: l'obligació de l'Estat de protegir els seus ciutadans d'abusos per part del sector privat (obligació que massa sovint es troba a faltar en la majoria dels països del sud) i la idea antiga, però poc present en els debats i els instruments actuals, que les víctimes d'aquests abusos n'han de ser reparades degudament. És evident que s'està avançant en general, però també ho és que s'ha de continuar treballant de manera contundent perquè els organismes financers internacionals siguin més coherents respecte dels seus mandats de reducció de la pobresa, en favor d'unes polítiques públiques que vagin més enllà de les adquisicions públiques responsables de caràcter sectorial; en favor d'una inversió socialment responsable, amb una base social més gran; en favor d'uns treballadors i d'uns accionistes més informats i més compromesos, i d'uns consumidors més responsables.

La crisi financera i econòmica actual no fa sinó que confirmar que el model empresarial del 'tot s'hi val' no és viable, ni a curt ni a llarg termini, i ens mostra un cop més la necessitat d'apostar per un model humanament sostenible en el qual els drets humans siguin l'eix vertebrador de la presència de l'empresa al món.

Maria Prandi
Institut d'Innovació Social

Bústia de suggeriments

Què diuen les enquestes?

EL 57 % DELS TREBALLADORS NO SE SENTEN VALORATS PER L'EMPRESA: Aquestes són les conclusions d'un estudi dut a terme pel portal de feina CareerBuilder.es, realitzat entre gairebé 600 treballadors a Espanya. Una de les conclusions principals revela que els treballadors són més lleials a les seves pròpies carreres professionals que als seus ocupadors. En aquest sentit, un 20 % assegura que "no sent lleialtat" cap a la seva empresa actual, mentre que un 23 % afirma que li agradaria canviar de feina "en un any o menys". Les raons que porten els treballadors a fer aquestes afirmacions estan relacionades amb la manca d'oportunitats d'ascendir (62 %), no sentir-se atrets per la feina (55 %), no veure recompensats els esforços (50 %), no estar ben pagats (48 %), no tenir prous beneficis (42 %) o no agradar-los el seu cap (21 %). (RSE), EP, 16/12/08.

PACTE MUNDIAL: Un 64 % de les empreses signants del Pacte Mundial analitzades per aquest organisme no fa visites "periòdiques" als tallers dels proveïdors per assegurar que es respectin els drets humans. Així, de les 167 empreses analitzades a escala mundial (un 64 % de les quals són grans companyies), un 86 % afirma que compta amb accions concretes per assegurar el respecte dels drets humans, mentre que un 80 % assenyalava que, a més, té mecanismes de seguiment per controlar aquestes accions. Per contra, només un 53 % fa un diagnòstic previ de la situació abans d'iniciar qualsevol mena d'acció. A més, només un 36 % de les empreses analitzades diu que fa visites periòdiques als tallers dels proveïdors, mentre que un 75 % inverteix en la comunitat en què opera. Així mateix, un 7,2 % de les empreses considera que hi ha "risc" que es produeixin treballs forçats en les seves instal·lacions. En el cas d'Espanya, les empreses signants "estan realitzant una bona implantació" en matèria de drets laborals, segons aquesta organització, perquè fomenten les activitats relacionades amb la conciliació de la vida familiar i la professional. A més, un 75 % declara que compta amb mecanismes d'atenció per als treballadors, mentre que també s'ha registrat un augment en el nombre d'accions relacionades amb la discriminació, sobretot en el capítol d'igualtat de gènere. (DH), EP, 09/12/08.

TRANSPARÈNCIA: Les empreses espanyoles ubicades a l'Amèrica Llatina són les més corruptes d'aquest continent, segons l'opinió dels empresaris de l'Argentina, el Brasil, Xile i Mèxic, només per darrere de les empreses xineses i seguides de les italianes, segons les dades extretes de l'índex de fonts de suborn (IFS) elaborat per Transparència Internacional. Segons va explicar Manuel Villoria Mendieta, catedràtic de la Universidad Rey Juan Carlos, les empreses espanyoles que operen al Pròxim Orient i a l'Àfrica "no surten mal parades" pels enquestats d'aquestes regions, mentre que, en el cas de l'Amèrica Llatina, els executius de la zona consideren que les empreses espanyoles són "les més propenses a subornar quan fan negocis a la regió", només superades per la Xina. A escala mundial, l'estudi destaca que les empreses de països com ara Bèlgica, el Canadà, els Països Baixos i Suïssa tenen els nivells de corrupció més baixos dels 22 estats analitzats. Espanya es troba a la meitat de la taula, en el lloc número 12. (DH), EP, 09/12/08.

DISCAPACITATS: Només el 36 % de les empreses espanyoles té contractada alguna persona amb discapacitat, segons revela l'estudi *Discapacitados y empresas: un análisis de la productividad*, elaborat per l'Institut d'Acció Social Mapfre i la Facultat de Ciències del Treball de la Universidad de Cadis, en col·laboració amb el grup Indehold. Actualment, hi ha 100.000 persones amb discapacitat que treballen a Espanya. Però, malgrat que el 65 % de les 550 empreses enquestades coneix la Llei d'integració social de minusvàlids (LISMI), l'informe indica que una mica menys de la meitat implica directament en plantilla algun representant d'aquest col·lectiu. (RSE), *ComunicaRSE*, 10/12/08.

DRETS HUMANS, RSE I EMPRESA

EQUIPATS PER A LA RSE: Les 80 empreses que conformen la xarxa europea CSR Europe presenten a Brussel·les un paquet de mesures anomenat "Equipped for CSR". El paquet d'eines, que es pot descarregar al web www.csreurope.org/toolbox, inclou un seguit de guies, informes de recerca, recursos en línia i models de xarxes de col·laboració sobre temes com la reducció de l'impacte mediambiental, els procediments i els productes industrials, la promoció de la salut laboral i el benestar al lloc de treball, i la direcció dels temes socials i mediambientals a través de la cadena de subministrament. (RSE), EP, 04/12/08

QUÈ SÓN ELS DRETS HUMANS PER A LES EMPRESES?: La Monash University, l'IBLF, l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans i Global Compact publiquen la completa guia *Human Rights Translated: a Business Reference Guide*, en què descriuen i expliquen a les empreses els drets humans inclosos en els pactes de drets civils i polítics i de drets econòmics, socials i culturals, i quines implicacions concretes poden dur a terme amb exemples pràctics. Més informació a: http://www.unglobalcompact.org/NewsAndEvents/UNGC_bulletin/2008_12_1.html, (DH), UN Global Compact Bulletin, 10/12/08.

GUIA PER A PIMES SOBRE L'ESTALVI ENERGÈTIC: WWF/Adena distribuirà, dins de la campanya "Oficines eficients", la *Guia d'estalvi i eficiència energètica a les oficines* amb "petits consells" per reduir la despesa energètica del centre de treball (com, per exemple, apagar l'ordinador a l'hora de dinar) a les petites i mitjanes empreses (pimes), les administracions i les organitzacions del sector terciari. La guia es complementa, així mateix, amb una eina informàtica que facilita l'inventari de consums energètics i de les emissions. A més, permet saber l'estalvi potencial, en termes econòmics, d'energia i d'emissions de CO₂, que es pot obtenir adoptant alguna de les principals mesures d'estalvi i d'eficiència energètica que apareixen en la guia. (MA), EP, 16/12/08.

CONSUM RESPONSABLE A ANDALUSIA: Un 42 % dels andalusos ha deixat de comprar productes a empreses sense RSE per motivacions "ètiques" davant del 38 % de la mitjana nacional, segons el primer informe de responsabilitat social de l'empresa d'Andalusia, encarregat per la Junta d'Andalusia a Forética. L'informe també indica que el 68 % dels andalusos declara estar disposat a pagar més per un producte socialment responsable, davant del 55 % de la mitjana a Espanya. L'informe desvela, entre altres aspectes, que més del 40 % de les empreses andaluses tenen polítiques específiques de RSE, i que gairebé la meitat de les firmes enquestades duen a terme iniciatives per a la igualtat d'oportunitats o la millora del clima laboral. Segons l'informe esmentat, set de cada deu ciutadans d'Andalusia consideren que la gestió de la responsabilitat social "hauria de ser totalment prioritària per part de les empreses", i el 45 % creu que aquesta política pot generar beneficis econòmics a les empreses com a conseqüència d'una fidelització més gran per part dels clients. (RSE), EP, 17/12/08.

INTEGRACIÓ: "la Caixa", el Grupo Vips i Caja Madrid són les entitats més valorades pels actes d'integració, segons es desprèn de l'última edició de l'informe *Las empresas y cajas de ahorros mejor percibidas por sus actuaciones relacionadas con la integración de personas desfavorecidas*, elaborat anualment per la Fundació Empresa i Societat. Així, "la Caixa" va ser l'entitat més votada en totes les modalitats, excepte en el capítol de l'ocupació, el primer lloc del qual va ser ocupat pel Grupo Vips, i en el de la discapacitat, liderat per Caja Madrid. (RSE), EP, 02/12/08.

PLA D'USOS DEL TEMPS: La Conselleria d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat posa en marxa l'oficina que impulsarà i farà un seguiment del Pla d'usos del temps. El nou òrgan dependrà de la Secretaria de Polítiques Familiars i Dret de Ciutadania, que vol promoure polítiques de conciliació i gestió del temps tenint en compte els canvis realitzats en els darrers

anys amb la modificació de les estructures familiars, la incorporació de la dona al mercat laboral i les noves formes de feina no convencionals. El pla estratègic ha de servir per reconduir les disfuncions que s'han detectat i per vertebrar una nova política del temps. El pla proposa superar el concepte de conciliació de la vida laboral, familiar i personal pel de gestió o distribució del temps. El seu objectiu passa per harmonitzar els horaris amb un model d'organització que situï les persones al centre i, per això, calen més serveis i encetar una reflexió i un gran pacte de les institucions, l'Administració pública, les empreses, els sindicats i tota la societat civil. (*RSE*), *EP*, 11/12/08.

SEGURETAT A LA FEINA I TRÀNSIT: Els accidents que se salden amb algun mort són onze vegades més freqüents en els accidents laborals relacionats amb el trànsit que en la resta d'accidents que succeeixen mentre s'està treballant, segons va afirmar el membre de l'Institut Mapfre de Seguretat Vial i exdirector general de Trànsit, Miguel María Muñoz, durant la compareixença davant de la Comissió no Permanent sobre Seguretat Vial del Congrés dels Diputats. Així, l'expert va destacar que l'índex de mortalitat d'accidents laborals relacionats amb sinistres de trànsit és 1.100 per cent superior als accidents laborals "estRICTES", i va assenyalar la necessitat que les empreses "interioritzin com un problema seu i no aliè" les morts a la carretera mentre s'és a la feina. Igualment, va indicar que, a les empreses del sector serveis, els accidents a les carreteres suposen al voltant del 90 % dels accidents laborals. (*DL*), *EP*, 17/12/08.

MEDI AMBIENT

GOVERN BALEAR: El Parlament va aprovar instar el Govern balear a adoptar un pla de contractació verda a l'Executiu i a la resta d'organismes públics que inclogui mesures ecològiques que permetin avançar en la inclusió de criteris ambientals en els contractes i les adjudicacions públiques. El pla estableix pràctiques respectuoses amb el medi ambient i diversos objectius a assolir per sis sectors diferents, com ara la construcció, el transport, l'energia, els equips d'oficina, les publicacions, el mobiliari i la neteja. La iniciativa s'està aplicant en diversos països d'Europa, com ara Àustria, Dinamarca, Finlàndia, Alemanya, Països Baixos, Suècia i el Regne Unit i, en aquest sentit, va recordar que la Unió Europea estableix la contractació ecològica per al 2010. (*MA, COM*), *EP*, 09/12/08.

BOSSES DE PLÀSTIC: L'Associació Espanyola de Fabricants de Bosses de Plàstic (AEFBP) ha demanat aquesta setmana de formar part de la comissió que designarà el Parlament per debatre el futur del producte. En un comunicat, ha considerat "imprescindible" que se li permeti aportar informació tècnica i científica sobre les bosses de plàstic (materials, usos i reutilització) a causa de la "desinformació" que hi ha, "fins i tot, al Parlament mateix". Ha lamentat que es parli de les bosses com si fossin les causants principals dels problemes del medi ambient, ja que, ha afirmat, la seva incidència és "inferior al 0,1 %". L'associació agrupa més de 70 empreses fabricants i de reciclatge de productes plàstics. Malgrat que, inicialment, ICV-EUiA havia presentat una esmena a la llei de mesures fiscals i financeres per prohibir la distribució gratuïta de les bosses de plàstic, finalment tots els socis del Govern van acordar una transacció per la qual es crearà una comissió que pactarà les mesures per reduir les bosses.

ESPANYA – BRASIL: El Banco Santander no participarà en la segona fase del Complejo Río Madeira, al Brasil, segons van confirmar a Europa Press fonts d'aquesta entitat. Segons l'ONG Setem, aquest projecte posava en perill tant els indígenes com l'ecosistema de la zona. Aquesta ONG assenyala que la decisió del banc és el resultat de la campanya "Exige responsabilidad al BBVA y al Santander", una iniciativa que es va posar en marxa al principi d'enguany i que compta amb el suport de la xarxa internacional BankTrack, així com de més de 3.500 persones, moltes de les quals són clientes de totes dues entitats. Setme fa un balanç positiu de la primera fase d'aquesta campanya, no tan sols per la decisió del Santander, sinó també pels "tímids passos" que han fet ambdues entitats a l'hora de "posar més atenció als

impactes que tenen les inversions a les poblacions dels països del sud". Concretament, l'ONG denuncia l'impacte negatiu del "Projecte Río Madeira (Brasil)", del Banco Santander, i el Projecte Camisea, del BBVA, unes iniciatives que "transgredeixen normes internacionals", com el conveni 169 de la OIT i la Declaració de les Nacions Unides sobre els drets dels pobles indígenes, especialment dels relacionats amb la consulta prèvia i el consentiment, segons assenyala aquesta organització. Així mateix, Setem va anunciar que, amb vista al 2009, les reunions amb els responsables de tots dos bancs continuaran per tal de defensar els drets dels gairebé 182.000 indígenes que viuen al Perú i al Brasil. (IND), EP, 11/12/08.

LLEI DE RESPONSABILITAT MEDIAMBIENTAL: El Consell de Ministres aprova un Reial decret per al desenvolupament parcial de la Llei de responsabilitat mediambiental, que comprèn el mètode per avaluar els escenaris de risc ambiental, l'establiment de la quantitat monetària de garantia obligatòria i la reparació dels danys. D'aquesta manera, l'objectiu d'aquesta normativa és desenvolupar el que preveu la llei sobre el mètode per avaluar els escenaris de risc mediambiental i la quantia financera obligatòria, així com la metodologia de reparació dels danys mediambientals. D'altra banda, segons el text, la garantia financera obligatòria serà fixada per l'autoritat competent, partint de la proposta presentada per l'operador sobre l'anàlisi de riscos mediambientals de la instal·lació, verificada per una entitat acreditada. (MA), EP, 19/12/08.

DESENVOLUPAMENT INSOSTENIBLE: La situació del model energètic actual a Espanya és "preocupant", segons un informe realitzat per experts de la Càtedra BP de Desenvolupament Sostenible de la Universidad Pontificia Comillas, que van advertir de la manca de sostenibilitat del model energètic en la dimensió econòmica, mediambiental i social. Així doncs, l'*Informe 2008 del Observatorio de energía y sostenibilidad en España* alerta que el desenvolupament econòmic està "massa lligat" al creixement de la demanda energètica, de la mateixa manera que es fan servir "àmpliament" els combustibles fòssils, hi ha una "elevada dependència" energètica de l'exterior i se supera "de llarg" el nivell d'emissions dels gasos d'efecte d'hivernacle establert al protocol de Kyoto. L'estudi proposa com a línies d'acció més urgents, l'estalvi i l'eficiència energètica i l'extensió de l'ús de les energies renovables. (MA), EP, 11/12/08.

UE: Espanya haurà d'augmentar el 2020 fins al 20 % la quota d'energia que consumeix de fonts renovables, cosa que significa duplicar la producció actual (8,7 % el 2005), per contribuir a la lluita contra el canvi climàtic. Aquest objectiu obligatori es recull en la directiva sobre renovables pactada per la presidència francesa i l'Eurocambra. La norma fixa els objectius obligatoris que cada estat membre ha d'assolir per garantir que la UE compleixi el compromís d'aconseguir una quota del 20 % d'energies renovables sobre el total del consum d'aquí al 2020. L'objectiu per Espanya és el mateix que la mitjana comunitària. (MA), EP, 09/12/08.

COMERÇ JUST I CERTIFICACIÓ

CAFÈ DE COMERÇ JUST: El consum de cafè de Comerç Just en els diversos càterings de l'Ajuntament de Madrid, en virtut d'un acord plenari adoptat per unanimitat el mes de maig passat per potenciar aquest tipus de productes, beneficia comunitats camperoles de Colòmbia i Tanzània. El projecte "Café Ciudad por el Comercio Justo, el Café que nos une" té per objectiu convertir-se en una eina que ajudi al desenvolupament del comerç just en general i, en particular, a les comunitats que participen a l'hora d'elaborar-lo. Aquest cafè, produït en condicions de justícia i de solidaritat, s'emmarca dins del programa europeu "Ciudad por el Comercio Justo". (COM), EP, 18/12/08.

CODIFICACIÓ

AG (aigua, energia hidroelèctrica), **COM** (comerç just, sistemes de certificació, patents), **DH** (drets humans, dret al desenvolupament, dret a la salut), **DL** (drets laborals, explotació laboral infantil, sector tèxtil), **IND** (pobles indígenes), **MA** (medi ambient), **ONG** (ONG, boicot, partenariat), **RN** (sector energètic, recursos naturals, diamants), **RSE** (responsabilitat social de l'empresa, bones pràctiques, corrupció), **TRI** (tribunals).

FONTS CONSULTADES ESPECIALITZADES

AliaRSE, Alainet, Asian Labour News, Banc Interamericà de Desenvolupament (ètica i desenvolupament), Business and Human Rights Resource Center (BHRRC), Campanya Roba Neta, CBSR, Christian Aid, *Cinco Días*, COMFIA.info, Corporate Europe Observatory, CSR Europe, Covalence, Comunica RSE, Diagram, ECODES, Ethical Corporation, EurActive, Europa Press (EP), Fafo, Friends of the Earth, Fundació Acció RSE, Global Compact, Global Witness, GRI News Update, Grup de Fundacions, Iarse, ICFTU Online, IIPM, Institut Ethos, International Business Leaders Forum, International Rivers Network, Labourstart, Novethic, OIT, Pacte Mundial, PNUD, Publish What You Pay, Red Puentes, <http://www.responsables.biz>, Unió Europea.

GLOSSARI

BID (Banc Interamericà de Desenvolupament), BM (Banc Mundial), CDHNU (Consell de Drets Humans de les Nacions Unides), CIOSL (Confederació Internacional d'Organitzacions Sindicals Lliures), CCOO (Comissions Obreres), dòlars (dòlars dels Estats Units), EITI (Extractive Industry Transparency Initiative), FMI (Fons Monetari Internacional), GRI (Global Reporting Initiative), HRW (Human Rights Watch), ISR (inversió socialment responsable), IBFL (International Business Leaders Forum), ODM (objectius del mil·lenni), OEA (Organització d'Estats Americans), OMC (Organització Mundial del Comerç), OMS (Organització Mundial de la Salut), OIT (Organització Internacional del Treball), PNUMA (Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient), RSE (responsabilitat social de l'empresa), UE (Unió Europea).

UNA PUBLICACIÓ DE:

INSTITUT D'INNOVACIÓ SOCIAL (ESADE)

Av. de Pedralbes, 60-62

08034 Barcelona

Tel.: +34 932 806 162

<http://www.esade.edu/research/socialinnovation/about?lang=CAT>

<http://www.innovacionsocial.esade.edu/bedh/>

Editora: Maria Prandi

maria.prandi@esade.edu

Patrocinat per:

Amb la col·laboració de:

NOTA: Les entitats responsables d'aquesta publicació no prenen posició respecte de les notícies que s'hi publiquen ni en verifiquen la veracitat. L'objectiu d'aquest butlletí és donar accés a una extensa varietat de materials i de notícies publicats en altres mitjans, que presenten diversos punts de vista amb relació a la temàtica empresarial i als drets humans.